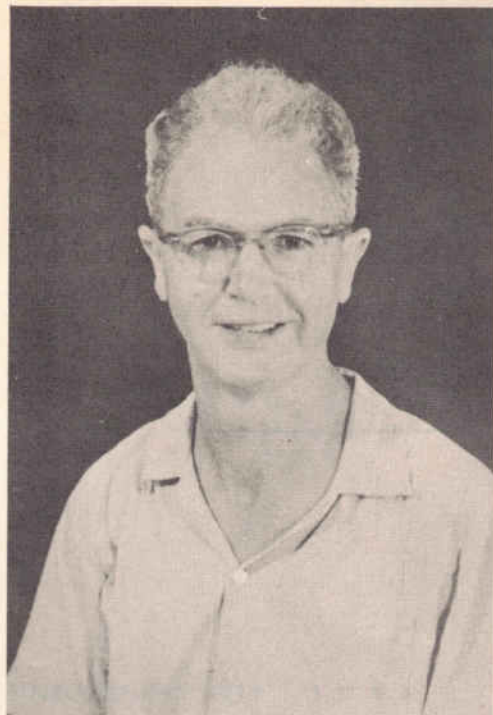

על התל

ה' בניסן תשכ"ח קבוץ חצור אטרוד. שנת שלושים ואחת
בבארצ'ל 1968 סקירון ע'ג'מ' 993/27

גועלו

בחלוקף שנה

שמואל גישן (גולדשטיין)

15.4.1967 10.10.1914

ה' בניסן תשכ"ז

שעת חייו האחרונה של גושן, הייתה
שעה טובה, שעה של קורת רוח עמוקה בחיק המשפחה.

ישבנו עם הילדים, בדירת בן דודו ביפו,
והתבוננו בשקופיות מרהיבות עין מנופי
בולגריה.

וכדרכנו, דברנו על כך, שנודאי נטע
פעם עם הילדים לשם. נקים אהל ונטייל יחד
בנוף הנהדר.

עם סיום המסע הזה אל מחוז הילדות,
נשמט ראשו הצדה והוא לא התעורר עוד.

תולדות חייו

גוריו נולד ב-10.10.1914 בסטנימקה אזור בבולגריה, לאם ילידת בולגריה ולאב שמוצאו מגליציה.

בהיותו בן 5, עברה משפחתו לשלובדיב, בה הוא חי את מרבית שנותיו בבולגריה...

אחרי סיום הגמנסיה, שנות פעילות בחנוכה, התנסות בהכשרה עירונית וכמה שנות הוראה בבית"ס עממי, הוא עולה ארצה ב-1938, כאחד הראשונים מבני גדודו.

ראשית צעדיו בארץ הם בקבוץ "לישחרור" ועם עליית חבריו מבולגריה ב-1939, הוא מצטרף יחד אדם לקבוץ א"י ג'.

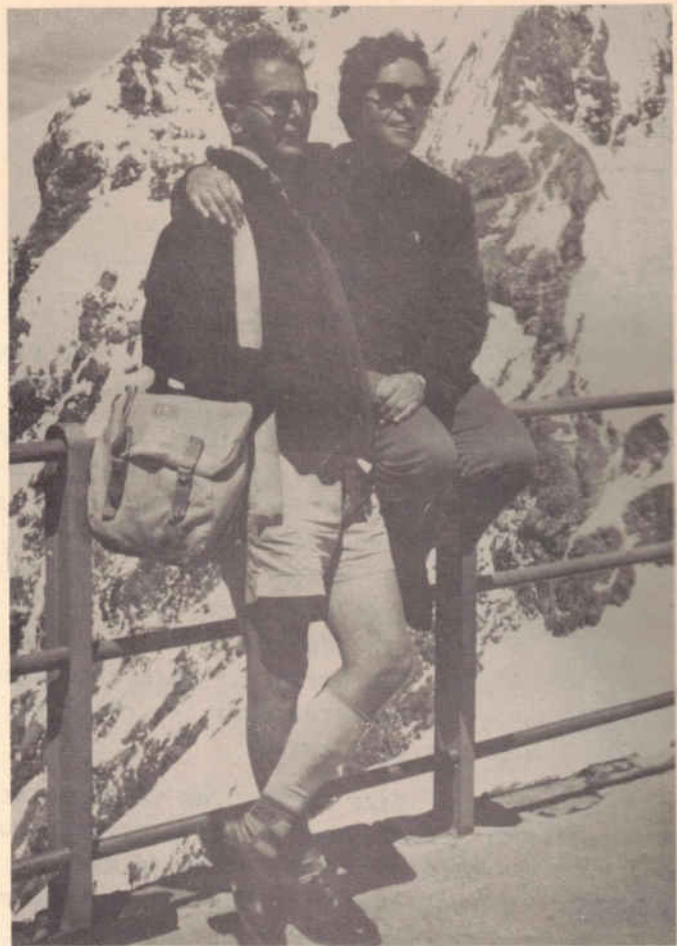
שנותיו הראשונות בקבוץ מתחלקות בין פעילות כסדרן עבודה, מזכיר קבוץ, ועורך עלון בראיון-לציון לבין שהיה בפלוגות בית-גן, גבולות ויטור.

ב-1947, הקים את מטפחתו בחצור.

עם תום מלחמת השחרור הוא מתחיל כמורה ומחנך בחברת נוער ואח"כ כמוסד החינוכי ומתמיד בעבודה זו 18 שנים, תוך הפסקות-השתלמות קצרות.

שנותיו האחרונות הוקדשו לעבודה במזכירות הסכניה ולהוצאת עלון הקבוץ.

נפטר לטח, מניב הלב, ב-15.4.1967.

כל אשר לא סופר והוגד
כל אשר לא טופח וגודל
כל אשר לא חובק ונושק
כל אשר לא סולה ונוצל

זועק מן התהום ושָׁמָּה -
לְעֵד ...
ורק עם הצטלל הכל מחדש
בחחתי מחגלה
היש הגדול
שהיה -
ונשאר ...

על חבר, שפחיל חיץ נקפד ללא עת, אבלים.

פורענות כי תרחש לפתע, איך אתה מסוגל להביך את מלא משמעות האסון. נדהמים
עמדנו לנוכח הידיעה על מותו של ג'ו'ס'ו ולא הבנו. לטוא חפסנו בסוי לצער.
נמצאנו רק מדטדטים במוטכמות ומעלים נדושות. ובלב - ריקנות.

העצב, אותו עצב עמוק ובלתי מתפטר, החונק אותך בגרון וסוחט דמעות ממקור,
אשר חטבתי כי יבט מזמן - בא אחר כך. והנה אט אט סוגר הוא עליך מכל עבר והוא
ניבט אליך מכל פינה, מהשדות המוריקים לאור השמש האביבית, מהבתי המלבינים ומפני
האנשים החופזים לעיסוקיהם. והמועקה מהכדרת וטוקעת במעמקי נפסך וממאנת להתחטט.
והמחטבה סובבת וחוזרת אל מסתוריך המות וגורלות אנוש. וצער מהול בשמץ הרגשת אטמה,
על כי בו פגעה הרעה ואילו אתה נותרת, קודה וחודר אל מעמקים. ואתה יודע היטב,
כי איך שחר לכל אותה מערבולת מחסבות ורגשות, ולטוא אתה מזעיק פכחון וצלילות דעה.
בעולמן, בעולמן הקטן חלה תמורה, כי המות ביקר בחברתך והביא אתו מימד חדש, איתו
עליך להתמודד - אם תרצה ואם תמאן - יעמיד במבחן מחודש את השקפת חייך, כי
בהלקה חבר, נפער פוץ בנוף החיים.

ג'ו'ס'ו סייך לנוף הקבוץ. אך לא כאותם אילנות ובהים קל לתארו ולסוגו.
האדם הוא רצף של תופעות, אשר כל הבנית קבועה מראש לא תחאיים לו. המתימרים להכיר
את האדם עד כדי חזוי התנהגותו, משלים את עצמם וזולטם, כי איך נפש האדם נתונה,
אלא מתגלמת ומתחזקת, נאבקה ומתלבטת ללא הרף. הכרתי את ג'ו'ס'ו עוד מילדות,
למדנו יחד בבית הספר, פעלנו יחד בקן השומרי ושנים ארוכות חיינו יחד בקבוץ,
אך את ג'ו'ס'ו לא הכרתי. תמיד הופתעתי לשמוע מפיו דעה או רעיון חדש, ולגלות
תכונה או נטיה חדשה. ויחד עם זאת היה ג'ו'ס'ו "סגנון" בפני עצמו - פסטוח,
עמקת, טוב לב ואיפטימיות.

ג'ו'ס'ו לא האמין במילה המדוברת, הוא לא האמין שניתן להריק לכלי דל
ובוגדני זה את מלוא דקותה של המחטבה ועדינות הרגש, לא האמין שאפשר ליצור
מציאות על ידי דיבורים. על כן נשמע דיבורו יבט. אך לעומת זאת אהב ג'ו'ס'ו
לכתוב, כי חונן בחוש הומור ובראיה חודרת. הוא לא ביקט ללעוג לזולת, אלא
חתר לחטוף את הקומיות של האדם הקטן, אשר העולם שיצר במו ידיו מתנכר לו וקם
עליו לטעבדו.

ג'ו'ס'ו הקדיש את מרבית שנותיו להוראה וראה בזאת יעוד. הוא טפע ידע
ותמיד חיפש להתחלק בידיעותיו עם חבריו או חניכיו. טסחי התענינותו חרגו מעבר
להתמחותו המקצועית של המורה.

אך מעל לכל אהב ג'ו'ס'ו את הסיוליים, את הנופים החדשים, את הפגיטה עם
הבלתי ידוע, את חקירת הנסתר, טאיפתו לדעת - לעולם לא מצאה רויה.

ואולט - איך בכחן של כל המלים האלה לבטא את מהותו של ג'ו'ס'ו.
מעסיו לא יעידו על טיבו. ואם כי לא מדלי המעט היה, הרי ג'ו'ס'ו גדול
היה ממעטיו, כי ג'ו'ס'ו היה סגנון בפני עצמו.

ונאמר - היה היה אדם וטמו ג'ו'ס'ו.

ג ו ש ז ה י ק ר ,

הנה אנחנו עומדים כלנו מול קברך הפתוח, ואיננו מבינים, האם זו מציאות או חלום בלהות. רגילים היינו לראותך עומד מולנו, וקורא בפטשות מסיפוריך המבדחים, סיפורים המגלים לנו את הצד העליון בחיינו היומיומיים. טומעים היינו ונהנים יחד אתך ורוצים לשמוע עוד. והיום אנו המומים ותוהים, הנכון הדבר?! האם לא נשמע אותך עוד לעולם...

מילדותך היית חבר תנועה חוסס ופעיל. נסית לעלות לארץ, הגעת עד טעריה והם נעולים בפניך, ראית אותה מנגד וחזרה, אך לא התיאסת ומיד בהזדמנות הראשונה עלית והגשמת את חזונך להיות חבר קבוץ.

הכרנוך כמדריך, כמורה במוסד החינוכי, כאוהב טבע ומכיר היטב את שבילי הארץ ורזיה.

בשנים האחרונות התמטרת כלך לעתון הקבוץ "על החל", הטקעת בו ממיטב כוחותיך והעלית אותו לדרגה גבוהה. אתה נהנית מעבודתך ואנחנו מפרי עמלך.

והנה הלכת מאתנו לפתע כסעוד כוחות יצירה רבים טמונים בך ומצפים לפורקן.

עזבת אותנו באמצע שנות חיך, עזבת את יהודית ביגונה, עזבת את ילדיך הרכים. ושואלים הם "אמא מה קרה?!"

עזבת את אחיך יחידך, עזבת קרובים וידידים.

ואין בפנינו נחומים.

שלום לעפרך ג ו ש ז !

י ה ו ד ה א ל ע ד ר

זכורני, בפרוץ מלחמת השחרור, כשבקבוץ החחנכה חברה הנוער הראשונה - יוצאי רומניה, נפטר ידידי, אחד ממחנכי החברה.

ג ו ש ו אז עובד קבוצת הבניין בקבוץ והוא מורה במקצועו, כבר אז מורה ששנות הוראה מאחוריו, עוד שש בבולגריה, נתבע למלא מקום חבר ונענה.

כך החלה עבודתנו המשותפת כמדריכי חברות נוער בחצור. הראשונה יוצאי רומניה, הסניה "נבטיס", מיסדי קבוץ אדמית והשלישית "ארניח" משלימי קבוץ חצור.

מוזר שאני כותבת טורים אלה לדמותו של ג ו ש ו שאיננו. אמרתי מוזר, כי אכן כל הווייתי מתקוממת ודוחה חדלון זה - המות בצרוף שמו של ג ו ש ו.

אודה, לא בקלות התרגלתי וכך גם החניכים לצרף מחשבתו תגובותיו, להומור המיוחד של ג ו ש ו אך מאחר והתרגלת ירדת לסוף דעתו, היה הוא מעלה צחוק בריא של שפתוך. היתה זו דרך מיוחדת להתריע, להצליף, להעיר ולעורר.

מסופקני, אם יכלתי להצביע, ולו גם פעם אחת, במשך השנים של עבודה חנוכית מייגעת, על הרמת קול, גערה או חו"ח מלה בוטה לגבי חניך. אך בדרך ההומור המיוחדת לג ו ש ו הוא ידע להגיב להעיר הערותיו ולתת לדברים מימד אחר.

ג ו ש ו ניחון באותה אצילות רוח ויכלת נדירה לדון תמיד את המצב לכף זכות, כי ביסוד אהב הוא את החייט על מרכיביהם, כבד את האדם על חולשותיו.

ובגישתו זו למסובבים אותו עורר כבוד !

במשך שנות ההדרכה היו שעות לא מעטות מורטות עצבים, מדירי שינה, ואלו המגע עם ג ו ש ו - השקט והשלו המפסיר כבדרך אגב דבר הלצה, היה מהמרגיע, מאזן.

אכן אפיינה את ג ו ש ו אותה תכונה יקרה בחיי חברה, היכלת להטות שכט ולשתף פעולה, נעים וטוב היה לעבוד אתו ובמחיצתו. לא נרתע בפני כל קטי, לא דחה בקסה. חמיד מוכן ללכת לקראת כל אות הבנה - לחייך ולעבור לטדר היום.

לכאורה דברים פשוטים ומובנים מאליהם אך מה טוב לחברה שבכאלה נתברכה ומה עצוב בטכלם אותם.

אחי סמי נולד בעירה קטנה לרגלי הרי הרודופה, הנהדרים ביפיים, בחיק יערות-העד הירוקים תמיד. בתוך העירה זרם פלג-הרים מהיר אשר התאחד בקצה העירה עם יובל שני ונהיה לנחל איתן. בין שני יובלים אלה גרו הורדי ושם עברו על סמי שנות ילדותו הראשונות. מפני ההורים שמעתי שילד נחמד היה, והמחטור החמור במזון ובבגדים, שטרר בשנות מלחמת העולם הראשונה ואחריה, לא העכיר את רוחו. מספורי הילדות : פעם נעלם סמי הקטן ולאחר פשוטים רבים מצאנו טובל רגליו בזרם המים החזק. כשאלוהו מדוע הוא יושב שם כל כך הרבה זמן, השיב שרצה לראות מקרוב את זרימת המים היפה. פעם אחרת טפס על עץ גבוה מאד על שפת הנחל. לרדת לא יכול היה והתחיל לבכות. התאספו עשרות אנשים ולא מצאו עצה. לבסוף הזעיקו את מכבי-האש והם הורידו אותו והחזירו אותו להורים המבוהלים. כשאלוהו מדוע טפס גבוה כל כך והאם לא פחד, אמר כי כאשר הגיע לפסגה נבהל ובכה. אך מדוע עליה ? כי רציתי לראות רחוק-רחוק ...

בין יתר מטרות אבינו היה גם מלמד ליד בית הכנסת של העירה, וב"חדר" הזה בלה אחי את רוב שעות היום יחד עם תלמידים גדולים ממנו בהרבה.

כטס סמי היה בן 6, עברו ההורים לעיר יותר גדולה. הוא החל בלמודים סדירים ובמהרה רכש את אהדת המורים והילדים גם יחד.

ובבית המצב דחוק. המשכורת אינה מספיקה. תשלום יזכר הדירה הוא הסיוט הקבוע של כל סוף חודש. לבגדים אין כסף. מעולם לא שמעתי את אחי מתמרמר אפילו על מחסור בציוד יסודי לבית הספר. זכורני שהוא קבל בגדים עליונים מארגון "עוזר דליים" והבגדים גסים באיכותם ובצורתם. אך הנער בן ה-10 - 14 לא פצה פה ולא התאונן.

בתוקף תפקידו של אבי נתן לנו כל שנה לבלות חודש ימים בכפר במרכז בולגריה ליד הרי הבלקן. פעם, בהיות אחי בן 12, נעלם. אבי הזעיק את המטרה, אך הנער איננו. למחרת מתקבלת הודעה שלפונת מעירה ממרכז הבלקן סמי הגיע לטס ברגל, יחד עם חברו. כאשר הוא חזר לא היה גבול לשמחה. על השאלה מדוע הלך כל כך רחוק, השיב בפשטות : רצינו לראות מה יש מעבר לגבעות המקיפות את הכפר. כשהעפלנו על גבעה אחת ראינו עוד אחת וכך המטכנו עד שהגענו (מרחק של כ-30 ק"מ בהרים).

בעיני אוכל חזרה תמיד אותה תמונה. אף פעם לא רטן. כאשר מאכל כלטהו לא מצא חן בעיניו - ויתר עליו והסתפק בלחם וגבינה.

רק פעם אחת היה לו דין ודברים עם אבי. היה זה אחרי שהצטרף בגיל צעיר לשומר הצעיר. הוכוח היה על שעת החזרה הביתה בלילה. במהרה הביין אבי שכאן לא יעזור שום דבר וכנראה גם סמך עליו ומאז נעטה סמי לחבר תנועה מסור ונלהב.

יחד עם זאת תמיד מצא פנאי גם ל"הובי" נוסף. זוכר אני את "מחבא הכסף" המטותף שלנו. חפרנו גומה באדמה, צפינו אותה כולה בחתיכות זכוכית, וכמה פעמים בטבוע וילטנו לתוכה כמה פרוטות שחסכנו מארוחת הבוקר. לאחר זאת בא תורה של "הסתדרות הגלגלים" ויותר מאוחר נרשט סמי לתזמורת. הוא קבל הביתה קונטרה-בס גדול ול"שמחת" הסכנים החל ללמוד בשקידה רבה לנגן בכלי זה.

בקן עבר את כל השלבים מ"כפיר" ועד ראש קן. עם הכניסה לגמנסיה התעוררה מיד בעיה התלבטות האחידה. בעמל רב גיס אבי את הכספים לקנות מכנסיה ומקטורן, אך למעיל ארוך הכסף לא הספיק. בלי להתאונן הלך אחי יום יום בלי מעיל בטלג ובכפור 3 ק"מ ברגל לגמנסיה.

בראותו את המצב הקשה בבית, נטה בדרכים שונות להרויח כסף כדי להקל במקצת על המצוקה.

לפני גמר הכיתה הטמינית נכרה גם בבולגריה נטיה חזקה לעזוב את הגמנסיה. למרות המצוקה הכלכלית בבית והאווירה התנועתית בכוון זה, לא עזב סמי את בית הספר בהתחשב במאמצים העצומים שהושקעו ע"י ההורים והדוד בלמודיו. הוא גרם בזאת נחת רוח מרובה להורים כטס שבכלל הוא נמנע תמיד ככל האפשר, לצער אותם.

עם סיום הלמודים הוא החל לעבוד בנגריה במגמה לרכוש הכשרה מקצועית לקראת העליה, אך מאחר ועבודה זו לא הכניסה כלום הוא עבר לעירה קטנה והחל לעבוד כמורה במשכורת-רעב שאת מרביתה היה שולח הביתה.

בינתיים נוסדה בעירנו הכשרה עירונית בקרבת ביתנו. ס מ י נהיה חבר בהכשרה, פועל בבית חרושת לטוקולד. מדי פעם היה מביא חבר הביתה ומאכיל אותו מן המלאי הדל של אוכל שבביתנו. ההורים לא התנגדו לכך ולהפך, עודדו אותו והזמינו אותו לבא בערבי שבת הביתה. מעולם לא היה בא לבד.

אמי טפחה שביום שחוסלה ההכשרה העירונית, ס מ י הביתה עם זוג החחוני בחורה. כשהיא שאלה מדוע לא הביא הביתה את הבגדים שהביא להכשרה, הוא ספר לה שחכה עד שכולם לקחו את מה שרצו והוא לקח מה שנשאר ...

ס מ י זכה לעלות פעמיים ארצה. לראשונה עם קבוצה מורים שנסעה לסמינר בארץ במגמה להשאר בארץ ללא רטיון. אך הבריטים לא נתנו להם לרדת והוא חזר לבולגריה אחרי שהות של יום מול חופי חיפה. בפעם השנייה, הוא זכה כאחד הראשונים בסרטיפיקט והצטרף לקבוצה "לטחרור" תוך צפייה לעליית יתר החברים.

בהגיעי ארצה, נכלאנו במחנה הסגר בתנאים קשים וללא קטר עם הקרובים. ראשון המבקרים אצלנו היה אחי ס מ י. טרם הוחלט האם נשאר בארץ או נשלח למוריציוס ועל כן לא נתנו לאיש לגשת אלינו. ס מ י הזמין פגישה עם אחד האסירים הפוליטיים שהיו יחד אתנו וכך יצר קשר אתנו. מן הפרוטות שהוא העביר - קנינו בולים עבור כל אלה שיש להם אח או אחות בארץ.

מדי שבועיים, בדיקנות של טעון, ס מ י היה מופיע לבקור (מעבר למחיצות-חיל של 3 מטר) וביין בקור לבקור שגר אלי מכתבים באורך 20 - 30 עמוד. כל מכתב כלל הסבר על פעולת ועדה מטוימת בקבוץ או תאור על אחד משטחי החיים הקבוציים. מכתבים אלה נהפכו לנחלת כל 40 השומרים במחנה והם היו המקור הראשון לידיעתנו הבלתי אמצעית על חיי הקבוץ.

בזמן היותנו גרעין במסילות, התנדב ס מ י "להחזיר ימי עבודה" במעוז, כדי להיות קרוב יותר אלי ומאז ועד הטוף קטריו עם מספחתי נטארו הדוקים ומסורים ללא גבול. בעת מחלתי, בטעת בקוריו התכופים בבית החולים, מסירות ללא גבול נשקפה מעיניו וצער - צער שנגע ללב ונתן לי כוח נוסף להאבק במחלתי.

בעת בקורי האחרון אצלו הוא טיל אחי בכל פינות הקבוץ, הסביר לי את שטחי הפעולה והבעיות המיוחדות ונתן בסרי להרגשת הספוק שהוא חש בחייו הנוכחיים.

נדברנו וביום א' הבא יצלצל אלי. וביום א' באמת הגיע צלצול מחזור - אך צלצול אחר לגמרי - הוא בטר שפתיל חייו נתק ...

ואני עד היום לא יכול להביין וחסר, חסר לי

אחי בצער ובשמחה, תמיד !

פגשתיו לראשונה במחנה הקיץ השומרי החבוי בפניה נידחת בין עצי אורן באחד מהרי בולגריה. הם ירדו ממעלה הרכס, כשתרמיליהם על גבתם, קבוצת נערים שומרים. הבולט ביניהם היה ג ו ש ו, קומתו תמסרה, שזוף, פרוצ שער, אדמוני, חביב ומחייך. חיוכו - שופע טוב לב, כנות, חברות.

הצטופפנו סביבם. זה עתה הגיעו מטויל בן ימים מספר בהרים הנישאים, באו להנפס קמעה במחנה השומרים על מנת להעפיל שוב אל פסגות ההרים המושלגים. היתה זאת חבורה מקן פלובדיב, הקן הער אשר בקני התנועה הבולגרית, החביב, הנועז במעשיו ומפעליו התנועתיים, מעורר קנאה בלב כל שומרי בולגריה. אכן מוצאו של ג ו ש ו מקן בריא וחזק זה, המחונן בכל המעלות של קן שומרי תוסס.

ג ו ש ו אהב לתור ולטוטט בארץ מולדתו ובהריה והכירה היטב כפי שהכיר היטב לאחר שנים מספר את מכורתו ארץ ישראל. כמו כן הכיר ג ו ש ו היטב גם את יהודיה של ערי בולגריה. עבודתו כמורה בערי השדה ובבירה סופיה שמשא לו מקור לא אכזב של מחקר חברתי על יהדות זו. המחקר אמנם היה יותר מבחינת תחביב ולא מדעי, והוא בא לידי בטוי בשיחותיו עם חברים ובאי אלה רשימות הנושאות לרוב אופי מבדח וגיטה של חיבה ואהבה וסלחנות. כי ג ו ש ו אהב את היהודים ביניהם הוא חי וחנך את ילדיהם. הוא גם אהב את מלאכת ההוראה מנעוריו והתמסר לה בכל חום לבו, אם כי לרב לא היתה זו דרך סוגה שוטנים. עצם ההיים בעיירה נדחת, רחוק מהמטפחה מהתנועה והחברה מהווים עול לכל אדם. אך ג ו ש ו מצא ענין רב ביהדות הזעיר בורגנית הפשוטה, שאינה יודעת בעצם מה זה ציונות אך היא בתוך לבבה פנימה קטורה אליה ואהבת לארח בחגים חלוצים הבאים לפעמים לעירה מכפרי ההכסרה החקלאית בסביבה.

כמורה או כמנהל בית ספר קטן, חנך ג ו ש ו ילדים יהודים לאהבת ארץ ישראל ולחלוציות. פעולה זו נעטיה מצדו לא בתוקף שליחות, אלא בעצם גיטתו הלבבית לחניכים ומבוגרים, כי הוא בעצמו היה כל כולו חלוץ.

"המורה שלא מרביץ", כך קראו לו. הוא נהג בניגוד גמור לשיטה החנוכית המקובלת דאז. הצטינו בה ביהוד המורים הדתיים (ביניהם גם שליחים מהארץ). לא פעם עמד נבון מול הורה הנוזף בו כ"י אין הוא מרביץ לילדו המסרב להכין טעורי הבית שלו.

ג ו ש ו לא היה איש מדע, אך היתה לו נפש של חוקר. הוא אהב לנבור במעמקי הטבע, לחקור ולחסוף את רזיו. היו לו ידיעות רבות באסטרונומיה, גאולוגיה, ארכיאולוגיה, גאוגרפיה ומקצועות אחרים ואף ארגן מדי פעם בתנועה ובקבוץ חוגים על הנושאים הנ"ל.

אך לא די בכך. נפש זו של חוקר לא הסתפקה בגלוי סודות הטבע הדומם בלבד. פרק מיוחד בחייו הקדיש ג ו ש ו לחקר, או יותר נכון להבנת הפרט בחיי החברה בקבוץ. הוא אמנם נהג לפשפש בנפש הפרט, שאף להגיע לעומק הנשמה של האדם הקטן העושה מפעלים גדולים, לחסוף את שרטי הדברים, אך ג ו ש ו עשה זאת בידיים אוהבות, בחיור, בבדיחה טובה, בהומור לבבי אוהד. הדבר הזה בא לידי בטוי הן בשיחות הקבוץ והן ברשימות ופיליטונים רבים. אהבנו לטמוע מפיו, כיצד מצליף בנו ואף חושף את פצעינו. לעולם לא היו צליפות אלו בטוט של אדם מתנשא וממיא הן לא החמירו את פצעינו. היו אלה צליפות של אדם אוהב ודואג.

ג ו ש ו לא נהג להתבלט בחיי החברה. דבריו לא היו מבריקים אך היה בהם עומק. לא נהג להתקטט בנוצות של נואם אך דיבר ודרבן ולא הניח לנו לטקוט על מי-מנוחות.

ככל שנהג להצניע לכת כן התבלט בנוף הקבוצי החברתי שלנו.

בהסתלקותו מנוף זה, נפערה תהום שלא בנקל נצליח לגשר על פניה.

בחיק המשפחה

הכרותי הראשונה את גושן מפני הטמועה היחה. חניכים משותפים ספרו עליו, במחנות התנועה, בהר הרודופי, בלילות קיץ קרירים, בהסיבנו סביב המדורה הטומריה המפורסמת. היו אלו נערים ונערות, תלמידי בית הספר העברי בעיר רוטה שעל שפת הדנובה, היו אלו תלמידיו של גושן בבית הספר העברי ביום - ובערב חניכיו בקן השומרי הנחמד בעיר זו. כדרכת של נערים, ספרו על מוריהם ועל מעלליהם, בכולם - ובנבדל מכולם על גושן יחיד בסגולותיו. העלו אפיזודות ופיהם מלא שבח על כושרו למזג שניים אלו מורה ומחנך תנועה. בדרכי נועם המסוחדות לו, בהומור האופייני רק לו, השיג אצלם את המשמעת הלימודית מחד, וההענות לדרישות התנועה מאידך. אנו, הזוכרים את בית הספר העברי, השמרני בשיטותיו ולעומתו את התנועה, המחזקת דרכים בחינוך הנוער וחותרת לקדמה, יודעים מה קשה היחה המשימה. אבל הוא הצליח! כיצד - לא הבינונו. רק חטנו את החיבה והתקנאנו בהזדהות והערצה הניבטים מעיני תלמידיו - חניכיו.

רק לאחר שנים הכרתיו פנים אל פנים - בהכשרה העירונית בסופיה. רק אז החילותי לאט לאט להבין את דברי החניכים ולפתור את התעלומה.

גושן היה האקונום בבית ההכשרה. בקר בקר צעד וירד את שלוש קומות הבית ועל שתי זרועותיו תלויים לו שני סליס גדולים. בנאמנות ערך בהם את קניותיו ובבואו הביתה היה צחוקנו מצלצל הרחק מכותלי הבית בהאזיננו לסיפורי "הרפתקאותיו". שדותו הנאמן וחיוכו הטוב השכיחו לא פעם מלבנו את טעם המנות הדלות שהיה מגיש לנו בארוחות. כבר אז נתגלה תמיד לעינינו כאיט עקרונות המזלזל בקטנות כטס שהכרנוהו כולנו בקבוץ, שנים רבות. יחסו זה לחיים הספיע גם עלינו.

בבואנו ארצה התפזרנו לקבוצים שונים, לפי הסתיכות גדודית. היה גושן בין הבודדים אשר שמר על הקשר בין כולנו, למרות שהוא הגיע לפנינו ארצה.

לפתע היה מופיע בקיבוץ יקום לצידו תרמיל צד והוא בדרך סיוריו הרבים בארץ, אטר ערך ברכב או ברגל. אנו סחטנו ממנו ידיעות על הכל ועל כולל, כי לא "איש דברים" במובן המקובל של המילה היה...

בבואי לקיבוץ ג' היה בין העוזרים הנאמנים ביותר להקלטותי המהירה. לו היה קנה מידה לחברות ורצון טוב, היינו מודדים מידות רבות מהן לגושן.

והנה כבר כמעט תמה שנה ואנו עוד תוהים האם באמת לא נראה לנצח את דמותו הגבחה, המחנודדת קמעה? האם באמת נדח הלב הזה, אשר כה רבות פעל ומעולם לא עייף להעפיל לעוד גיא ועוד פסגה בנוף ארצנו האהובה?

ליבו של ג ו ט ו פסק לפעום ברגע של אושר. כגודל אוטרו כן גודל האסון
טפקד את מטפחתו ואת הקיבוץ. - הידיעה המרה - כי ג ו ט ו איננו עוד, הכתה את
הקיבוץ בחדהמה. בערב בו נודע על האסון - כאלו לאות ירדה על כלם.
לי אבד רע וידיד-נאמן.

ברגע של אסון, האדם מחפש אלון חזק כדי להשען עליו בבטחה ולאגור כח -
וכך להמשיך בדרך-בחוסך המסתרר. בעת מועקה מחפשים את האור כדי למצא בו נחמה, להתאוטט
וטוב להמשיך. הפסתי מפלט מהאסון ומצאתיו בזכרונות של העבר הרחוק והקרוב.

* *
*

ההומור הטוב ליוה את ג ו ט ו בחיי יום יום והוא אפין אותו. ההומור שלו
היה לנכט הכלל. העט שלו טפע יצירות אשר שקפו את חיינו הרב-צדדיים בעדינות ובפקחות
רשימותיו עוררו גלי צחוק.

עם הסתלקותו הפתאומית נדם קולו הכנה ואמיץ. אני מתגעגע לקרא מיצירותיו
ולצחוק כפי טצחקתי.

* *
*

ג ו ט ו אהב את ביתו ואת החברים על חולשותיהם וחסרונותיהם. הסכיל לקיים
עם כלנו יחסיה ידידותיים. לכולנו אבד חבר יקר ונאמן.

יהי זכרו ברוך !

ל ז ר

השבוע בקבוץ הארצי - המערכת 17.4.67

אל מזכירות קבוץ חצור.

ח.י.

אנא, קבלו את תנחומי לרגל מותו הפתאומי של
חברכם ג ו ט ו. כמעט טלא הכרתיו איטיה, אולט
הכרתי את כתב ידו ואת הפיליטונים, המזעטעים לעתים
די קרובות, שהיה טולה ל"השבוע" ואת סימוניו על צרור
העלונים הפנימיים שלכם שהיה טולה לנו מדי טבוע.

רק ביום שטי טעבר קבלנו קטע מסומן על ידי
בעתון בפולמוט על וויטנאם. עד שהטפקתי לעיין בו
וכבר נזדקרה לעיני ביום א' זה מודעת האבל השחור.

חבל על דאבדין.

אנא מסרו את תנחומי האיטיים למטפחה.
אתכם בצער

מ ר ד כ י א מ י ח י

בתנועה
ובהדרכה

אנו יודעים, שאין ביכולתן של מילים לנחם אותך ביגון כבד זה. אולם אם
מליח מעטות אלו יביאו לך, ולו נחמה קטנה - ורוח במקצה ...
איננו יכולים להאמין שג ו ש ו, שהיה שלנו במטך שנתיים חמימות - איננו.
נזכור תמיד את חיוכו הלבבי, דבריו הרציניים שלוו תמיד בקורטוב של הומור,
ומעל לכל - את דמותו האבהית והסקולה שהדריכה אותנו במטך הסנתיים.

מלים לא יביעו את צערנו.

אנחנו - המסתתפים בצערך

ה ש ח פ י ם

אילון 16.4.67

ליהודית השלום!

מזועזע, המום, וכואב על פטירתו של מורי היקר.

חמט שנים למדתי ממנו תורה - אלו השנים של
ראשית התערותי בארץ, ומי כמוהו ידע להנחיל לי את
אהבת המולדת?

מונח לפני אלבום גדוש תמונות - ג ו ש ו
במצדה - ג ו ש ו במחנה הארצי - ג ו ש י
נואם ביום הילד - ג ו ש ו צועד באחד במאי.

חתימתו ה"מפורסמת" של ג ו ש ו שבועה על
עשרות חיבורים. זוהי המחברת היחידה שעליה אני
שומר מזה 12 שנה, הערותיו על החיבור של ייבגייני
אונייגין חופטים דף וחצי, ואילו על הספר מלחמה
ושלום לטולסטוי, קרוב לשני דפים, בהסבר, בלימוד
לא חסך.

אסונך, יהודית, כבד מנטוא - ואין בפי
ניחומים - יהי זכרו ברוך.

מ ש ה גבאי

ליהודית ולמטפחה
ולקבוץ חצור.

חברים יקרים,

הזדעזענו עד עומק הלב לשמע הידיעה על מותו הפתאומי
של ג'ו'ו.

הכרנו את ג'ו'ו מקרוב בסנותיו הראשונות בארץ בהיותו
בקבוצנו; שבננוהו ומוקרנוהו על מידותיו הטובות, על יקר
סגולותיו כרע וידיד, היודע לקיים יחסי אנוש עם כל הבא במגע עמו.

כוסר ביטויו בע"פ ובכתב וכן גישתו מלאת ההבנה אל חבריו
חיבבוהו על כולנו.

גדולה האבידה ואנו אבלים יחד עם כולכם על החבר היקר
ג'ו'ו שהלך ואיננו.

קבלו נא את הנחומינו הכנים והשתתפותנו בצערכם.

שלכם

ב י ת ר מ ח ה ש ו פ ט

5.67

יהודית יקרה,

זה עתה נודע לי על מותו הטראגי של ג'ו'ו.
ובעת כתיבי מילים אלה, עדיין איני יכולה לתפוס את העובדה.

רבים מאד הדברים הזכורים לי אודותיו: - כיצד
הרבה לחייך, תפיטתו המהירה, ההומור, ויחסו אלי, מלא
טוב הלב. החלוצצנו תמיד על "גרביות לבנוה", ולעתים הרהרתי -
כיצד אדם מוכשר זה השכיל להתלוצץ עמי, לשמח את לבי ברגעים קשים.

איני יכולה לתאר לי את חצור בלעדיו. יודעת אני מה קטה אבדתך.
כל עוד יזכרוהו אנשים, יוסיף ג'ו'ו להיות חלק מחצור, ויחיה בלב ידידיו.
שמא תקל עליך הידיעה שלא טבל כלל, וחמצאי בה נחמה פורחא.

האמיני לי, אם כי איני נמצאת בקרבתכם, זוכרת אני ומתאבלת על האסון.

בידידות

ר נ ה ש ד ה

יהודית יקרה,

לא אנסה לנחם - איך אפשר ?

אדרבא, אני יודע כי מכחבי זה יכאב. אך כל דבר בוודאי כואב בימים אלה :
העצים שננטע, הדטא שיטב עליו, הספרים שקרא, אלה שרצה לקרא, אלה שלימד ...

הרטי לי להסתחף באבל ולך ושל כל בית הצור * זה עתה למדתי מרעיה כי
ג ו ט ו הטקט, ג ו ט ו היציב, ג ו ט ו הטוב, אינו יותר. לא נוכל לאמר יותר,
במלה אחת, כפי שנהגנו, כה רבים מאתנו: "יהודית וגושו". יותר מכל דבר אני זוכר
את הנוכחות שלו, כאשר שמר בלילה וחלכתי ברפת. לא היה צריך לדבר רבות -
הוא היה וכל אחד הרגיש את מטקל היותו.

אך שמחתי להכירו גם במסגרת אחרת, להכיר צדדים אחרים מאיטיותו, כאשר הופיע
עמך בלונדון באמצע הלילה כתייר צעיר וסקרן לכל דבר, צופה עליז ודינמי, הרוצה לראות
מעט אך לראות טוב ולהביך הרבה, אשר הטיב לראות את היפה והטוב לבטא את היפה -
שלפעמים לא היה קל כל כך למצא, אשר ידע לתאר תמצית עצמים ולתת - דרך תיאורו -
חלק מחווייתו האסטטית. את זה אני זוכר במיוחד בנוגע לפרטים קטנים שראיתי דרכו ...

מ י כ א ל

ליהודית היקרה,

מן העתון נודע לי על מות ג ו ט ו.
האדם היקר הזה לא נשכח ממני ולא אשכחנו.

התחממתי לאור תבונתו ולרז שתיקתו ולכינות גישתו לחיים.

ופתאום - ידיעה על מותו.

אם יש תנחומים על מות אדם - הרי כוּס התחומים מוגש לך.

הנני משתחף בצערך ואבל על מות יקירך, היקר באדם ...

מ א י ר ו ו י ל

